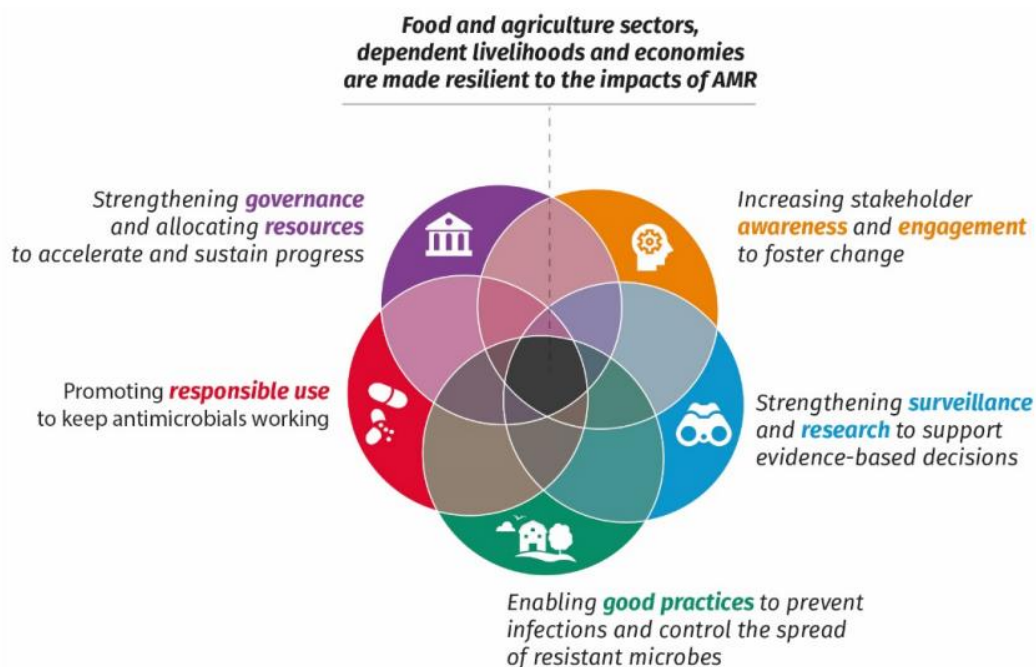

Общ доклад относно национални планове за действие в духа на стратегията „Едно здраве“ на държавите членки срещу антимикробната резистентност

Научна информация

Антимикробната резистентност (АМР) е бавна и тиха пандемия, която представлява сериозна заплаха за здравето и икономиката по света, изискваща спешни глобални действия. Докладът на O'Neill от 2016 г. изчислява, че до 2050 г. ще са изложени на риск до 10 милиона живота годишно и икономическите разходи и щетите ще възлизат на общо 100 трилиона щатски долара, ако не се намерят проактивни решения за забавяне на възхода на АМР. Неотдавна световната тежест, дължаща се на АМР, се оценява на 1,27 милиона смъртни случая на година. Има глобален консенсус, че без решителни действия, в световен мащаб, светът се насочва към пост-антибиотична ера, в която често срещаните инфекции могат отново да убият.

Глобалният план за действие (GAP) от 2015г. относно АМР предостави рамката за разработване на национални планове за действие (НПД), в които са определени ключови действия, структурирани в 5 стратегически цели.

Фиг. 1: Стратегически цели, заложен в глобалния план за действие срещу АМР

В Европейския съюз (ЕС) заключенията на Съвета от 2016г. призовават държавите членки да въведат до средата на 2017г. НПД, основани на стратегията

„Едно здраве“ и в съответствие с целите на GАР. В заключенията на Съвета също така се призовава за нов и всеобхватен план за действие на ЕС относно АМР, основан на стратегията „Едно здраве“. Ефективно планът за действие на ЕС срещу АМР „Едно здраве“ от 2017 г. предоставя рамка за непрекъснати и по-всеобхватни действия за намаляване на появата и разпространението на АМР и за подкрепа на разработването и наличието на нови ефективни антимикробни средства.

В заключенията на Съвета от 2019 г. са разгледани допълнително необходимите характеристики на националните планове за действие, за да се гарантира, че всички съответни инициативи, допринасящи за борбата с АМР, се осъществяват в съгласувана рамка, която увеличава максимално въздействието на всяко предприето действие.

Относно околната среда и връзката ѝ с антимикробната резистентност като нововъзникващ проблем се изтъква замърсяването, причинено от фармацевтичното производство, който проблем и по-специално **рисковете, свързани с АМР за околната среда и човешкото здраве, не бива да бъдат negliжирани.**

През 2020 г. и като част от своята стратегия „От фермата до трапезата“ Комисията си постави за **цел да намали общо с 50 % продажбите на антимикробни средства в ЕС за селскостопански животни и аквакултури до 2030 г.** Заключенията на Съвета са, че са необходими последващи стъпки за превръщането на ЕС в регион с най-добри практики в борбата с антимикробната резистентност (2019/С 214/01). Намаляването с 50% би довело до обща средна стойност за ЕС от 59,2 mg/PCU.

В настоящият изготвен от СЗО доклад се обобщава **прегледът на националните планове за действие на държавите членки на Европейския съюз, съобразно стратегията „Едно здраве“ (АМР), считано от 1 септември 2021 г.** Този преглед е проведен от Генерална дирекция „Здравеопазване и безопасност на храните“ на Европейската комисия между 1 септември 2021 г. и 31 май 2022 г. В доклада също така са изброени действията на Комисията за подпомагане на държавите членки в борбата им срещу АМР.

Общата цел на този преглед е да се определи до каква степен държавите членки са разработили НПД, включително как са отразени в него стратегията „Едно здраве“ и механизмите за управление. Прегледът очертава стратегическите подходи, предприети от държавите членки за справяне с АМР, и разглежда целите на политиката по области. В него също така се **установяват пропуски и добри практики в съществуващите национални планове за действие**, което може да послужи за основа на бъдещите инициативи на Комисията относно АМР.

Комисията е установила, че **националните планове за действие са въведени в почти всички държави членки (В България националният план за действие е в драфт вариант и все още не е гласуван официално.),** като повечето от тях се основават поне до известна степен на стратегията „Едно здраве“. **НПД се различават значително по съдържание и цели и задачи,** което може да отразява етапа, на който всяка държава се бори с АМР. Въпреки това **много държави членки следва да работят повече по стратегията „Едно здраве“, особено по отношение на околната среда,** която често липсва или не е добре развита. **Включването на околната среда е признато на международно равнище като ключово за пълното справяне със здравните рискове особено разглеждайки взаимовръзката животни – човек – околна среда.**

При прегледа са установени някои добри примери за процеса на приоритизиране за определяне на основните области на действие, фактори и показатели в рамките на НПД въз основа на ситуационен анализ. Това обаче често не е добре описано в НПД, което ограничава прозрачността и разбираемостта на процеса на вземане на решения, както и обосновката за изключването на определени области от НПД, като например здравето на растенията.

Всички НПД съдържат стратегическа част, в която се описват вижданията на държавите членки за справяне с АМР, но други основни компоненти, като оперативните действия, частта, засягаща мониторинга и оценката, като цяло не са добре развити, нито са налични в други документи, свързани с НПД. Освен това информацията за бюджета липсва в повечето национални планове за действие. Тези въпроси пораждаат загриженост относно устойчивото изпълнение на националните планове за действие и действащите договорености в държавите членки, за да се гарантира ефективното постигане на техните стратегически цели.

Аспектите на управлението, включително надзорът, са по-значими в по-новите национални планове за действие „Едно здраве“. Има някои добри примери, при които на създаването на управленска структура е даден висок приоритет, тъй като е включена като стратегическа цел в самия НПД.

Междусекторните механизми за координация са разписани в повечето национални планове за действие „Едно здраве“ и няколко държави членки посочват, че са в процес на подновяване на своите ИСМ или подобни структури. По-голяма яснота в състава и мандата на междуведомствените комисии ще бъде от полза, тъй като те са от съществено значение за разработването и изпълнението на националните планове за действие „Едно здраве“.

Стратегическите цели на Глобалния план за действие (GAP) са имплементирани в националните планове за действие, макар и в различна степен. Като цяло акцентът е поставен върху действия в секторите на здравеопазването на хората и животните с ограничени препратки към екологичните аспекти, които понастоящем не са включени в обхвата на повечето национални планове за действие. Докладът оценява начина, по който тези цели на GAP (осведоменост и обучение, укрепване на знанията чрез наблюдение, профилактика и контрол на инфекциите, оптимизиране на употребата на антимикробни средства, научни изследвания, съвместна работа и иновации) се разглеждат в НПД и където по-нататъшните усилия биха могли да допринесат за оптимизирането на употребата на антимикробни средства и по този начин за намаляване на АМР.

Напредъкът на държавите членки в борбата срещу АМР е пряко засегнат от пандемията от COVID-19, която отклони ресурси за разработването и изпълнението на националните планове за действие. Държавите членки биха могли да приложат поуците, извлечени от пандемията, в своите национални планове за действие в духа на стратегията „Едно здраве“, тъй като почти половината от тях понастоящем са в процес на разработване или актуализиране.

Констатациите от настоящия доклад следва да помогнат на държавите членки да установят и развият полезни взаимовръзки в контекста на стратегията „Едно здраве“.

както и да преодолеят пропуските и да укрепят своите съществуващи национални планове за действие.

Актуално състояние

Комисията отново постави акцент върху борбата срещу АМР, като прие редица инициативи в тази област, по-специално **насърчаване на сътрудничеството между държавите членки**.

Подновяването на усилията за борба с АМР е обсъдено с държавите членки на заседанието на мрежата на ЕС „Едно здраве“ на 25 март 2021 г. Сред договорените инициативи е решено да се укрепят мрежата на ЕС за АМР „Едно здраве“ чрез **създаване на работни групи и провеждане на открити срещи със заинтересованите страни**. Постигнато е съгласие също така, че е **необходимо** в целия ЕС да има **солидни познания за актуалното състояние по отношение на АМР и употребата на антимикробни средства (АМР)**, за да се насочат по-добре инициативите в тази област.

Този преглед на националните планове за действие „Едно здраве“ на държавите членки е един от градивните елементи, необходими за изготвянето на цялостна картина на ситуацията във връзка с АМР в целия ЕС.

Налице са **глобални инициативи за преглед и обобщаване на напредъка на държавите в борбата с АМР**, по-специално **тристранното проучване за самооценка на АМР (Tripartite AMR Country Self-Assessment Survey (TrACSS) 2020-2021)**. Отговорите на въпросите обаче отразяват начина, по който държавите оценяват собствените си резултати, и тези отговори по замисъл са лишени от надзор от трета страна, което би могло да им осигури известна степен на хармонизация. Освен това отговорите на въпросите не отразяват непременно това, което е включено в националните планове за действие в духа на стратегията „Едно здраве“.

Предвид горепосочените ограничения Комисията реши да предприеме преглед на националните планове за действие „Едно здраве“, представени в настоящия доклад.

Общата цел на настоящия преглед е да се представи моментна картина на положението от 1 септември 2021 г. и да се определи степента, в която държавите членки са разработили своите национални планове за действие. По-специално:

- Оценка на пълнотата на националните планове за действие и съществуващите механизми за управление за постигане на резултати по отношение на подхода „Едно здраве“.
- Картографиране на стратегическия подход на държавите членки за справяне с АМР по отношение на целите на политиката по области, както и установяване на пропуски и добри практики, които биха могли да служат за основа на бъдещите инициативи на Комисията.

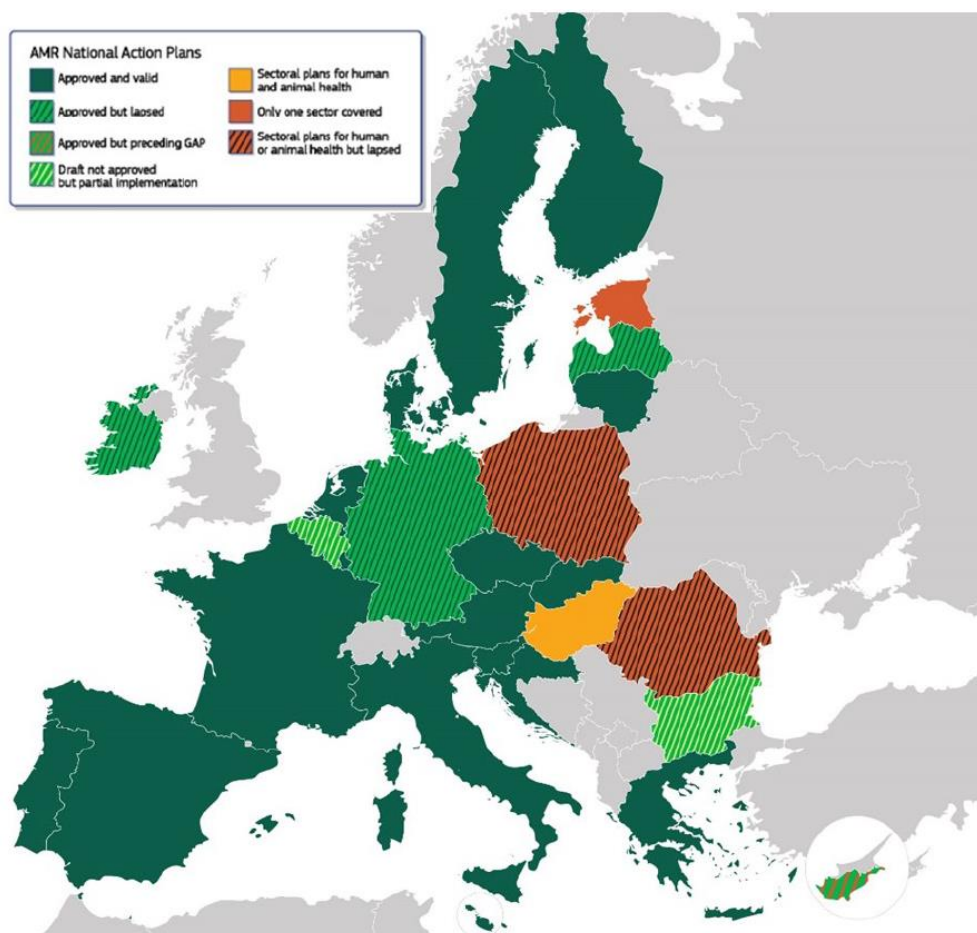
Констатациите, които са направени при прегледа на националните планове за действие срещу антимикробната резистентност са:

- Държавите членки са в **много различни етапи в усилията си за борба с АМР**, като някои от тях са предприели съответни действия в продължение на 30 години, докато други едва започват да разработват своя първи национален план за действие „Едно здраве“.

- Различните модели на АМУ в държавите членки водят до различия в целите, приоритетите и действията за справяне с АМР.
- Националните планове за действие не отразяват непременно цялата дейност по АМР, предприета в държавите членки.
- Този преглед се основава на наличната информация към момента на извършването му.
- Прегледът не обхваща изпълнението на НПД.

Изпълнението на националните планове за действие е представено от други инициативи на ЕС, по-специално съвместните посещения по държави на Комисията и Европейския център за профилактика и контрол върху заболяванията (ECDC) в държавите, проведени до 2021 г. в рамките на Съвместното действие относно антимикробната резистентност.

Актуализираните и одобрени национални планове за действие „Едно здраве“ са ключов елемент в борбата срещу АМР, тъй като те са от изключителна важност за лицата, отговорни за вземането на решения, което от своя страна би следвало да улесни мобилизирането на ресурси и ефективното изпълнение на съответните действия.

Фиг. 2. Статус на НПД в духа на стратегията „Едно здраве“ към 1 септември 2021 г.

На 1 септември 2021 г. по-голямата част от държавите членки са въвели НПД за АМР, като са взели предвид стратегията „Едно здраве“, макар и със значителни

различия. Повечето от тези НПД в духа на стратегията „Едно здраве“ са одобрени и валидни. Въпреки това, няколко НПД са отпаднали, без да са били удължени. От друга страна, **няколко държави членки са въвели национални планове за действие в духа на стратегията „Едно здраве“, които се изпълняват (поне частично), въпреки че все още не са официално одобрени, между които държави е и България.**

Няколко държави членки имат само частично разработени планове, обхващащи само един сектор (човешкото, животинското здраве или околната среда). При повечето държави членки НПД обхваща само областта на здравеопазването при хората. Няколко държави членки, между които България обаче все още не са разработили или одобрили такива планове, въпреки изричната препоръка на Съвета от 2016 г. за изготвяне на такъв до средата на 2017 г. Секторните национални планове за действие, засягащи само здравето на хората или животните, подчертава необходимостта от допълнителна работа.

Основни елементи на НПД

Тристранният документ, публикуван през 2016 г. със заглавие Наръчник за разработване на национални планове за действие в борбата срещу АМР, включва **описание на принципите, основните компоненти и други елементи на НПД.** С течение на времето са издадени допълнителни специфични насоки в подкрепа на това усилие, като например образци и няколко други документи, както по-обща аспекти, така и по отношение на повече секторни/технически такива.

One Health или стратегията „Едно здраве“ е **интегриран, обединяващ подход/стратегия, който има за цел устойчиво развитие и повишаване на здравния статус на хората, животните и екосистемите.** В него се подчертава, че здравето на хората, домашните и дивите животни, растенията и околната среда като цяло са тясно свързани и взаимозависими. Подходът „Едно здраве“ **обединява множество сектори, дисциплини и общности на различни равнища, за да работят заедно за подобряване на благосъстоянието и за справяне със заплахите за здравето и биоразнообразието на екосистемите, като същевременно разглеждат колективната нужда от чиста вода, енергия и въздух, безопасна и питателна храна, предприемат действия във връзка с изменението на климата и допринасят за устойчивото развитие.** Работата в духа на стратегията „Едно здраве“ **насърчава обмена на опит, както и установяването на пропуски, полезни взаимодействия и пътища за успех в различните сектори.**

Повечето национални планове за действие срещу АМР включват и сектора на храните, например във връзка с мониторинга на АМР при патогенни бактерии в храни.

Околната среда обаче е включена само в половината от националните планове за действие и в тях повечето действия са свързани с повишаване на осведомеността и обучението. Някои държави членки са докладвали предприети конкретни действия във връзка с околната среда, по-специално по отношение на научните изследвания и мониторинга. Въпреки това нито тези действия, нито специфичните мерки за управление на почвите и торенето са включени в НПД.

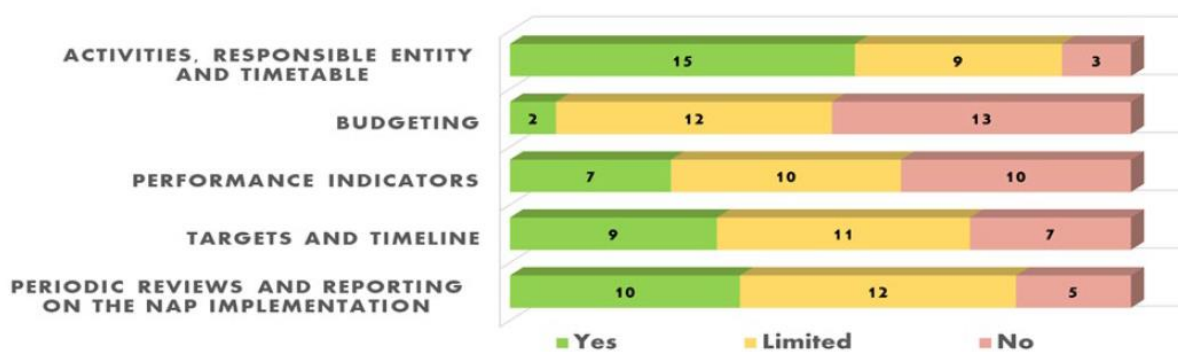
Здравето на растенията не е изрично включено в националните планове за действие съобразно стратегията „Едно здраве“. Основните причини за това са, че продуктите за растителна защита са обхванати най-вече от специфично законодателство на ЕС, и че антибиотиците не са разрешени за тази цел или че този сектор е бил изключен от НПД поради приоритизиране.

По отношение на **структурата на националните планове за действие** някои държави членки разделят **повечето действия по сектори (човек, животни и околна среда) в рамките на всяка стратегическа цел**, а някои действия обхващат всички сектори, в рамките на подхода „Едно здраве“.

Освен това някои национални планове за действие „Едно здраве“ **включват връзки към по-специфични секторни планове**. Изглежда, че тези секторни планове съществуват успоредно с националните планове за действие в духа на стратегията „Едно здраве“, но не е ясно как двата вида планове са взаимосвързани или се допълват помежду си.

Държавите членки, които не разполагат с напълно разработен национален план за действие в духа на стратегията „Едно здраве“, разчитат единствено на секторни планове. В тези случаи секторните планове обхващат секторите на човешкото здраве или здравето на животните/хранителните продукти, или и двата. **Няма самостоятелни планове, които да обхващат само антимикробната резистентност в околната среда.**

Принципи и компоненти на НПД

Фиг. 3. Елементи за изпълнение и оценка на НПД

Ситуационният анализ е процесът на критична оценка на условията, които засягат работата по АМР. Той описва проблема въз основа на данни и резултати от предишни действия, отразява дискусиите със заинтересованите страни и **включва SWOT анализ** (силни, слаби страни, възможности и заплахи). **Подобен процес** контекстуализира проблема с АМР и **спомага за определянето на цели и приоритети, като дава възможност за правилно вземане на решения.** По-голямата част от държавите членки включват информация от ситуационния анализ, на който се основават предложените действия в техните НПД, но степента варира значително.

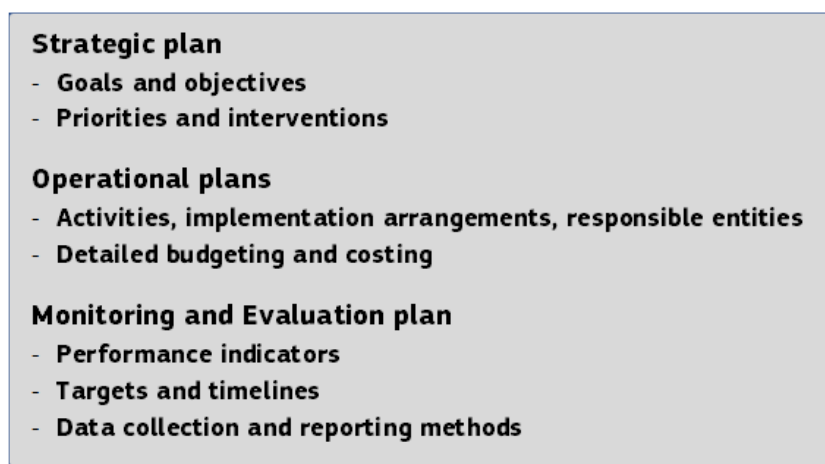
Ситуационният анализ, извършен за разработването на повечето национални планове за действие „Едно здраве“, **включва изчерпателна информация за АМУ и АМР, с анализ на данните, резултатите и въздействието на предишни действия, тенденции и SWOT анализ.** Някои НПД обаче включват само обща информация за

АМР и АМУ. Счита се, че **степената на напредъка към постигането на целите, заложените в НПД и сроковете често не са добре развити или включени**. По-малко от половината от НПД предоставят по-подробна информация, като например как се разглеждат показателите за АМР, предложени от Европейският орган по безопасност на храните (ЕОБХ), Европейската агенция по лекарствата (ЕМА) и ECDC.

Някои държави членки включват **информацията относно оценката на необходимите ресурси, по-специално разпределението на бюджета** в своите национални планове за действие. **Повечето НПД съдържат само много ограничени позовавания** на този въпрос, които са или доста общи, или само за определени конкретни дейности. От някои НПД не става ясно как финансовите ресурси, необходими за изпълнението на всяка мярка, се разглеждат, разпределят и предоставят своевременно. Мобилизирането на средства е от съществено значение за изпълнението на плана и би могло да е показател за висока степен на ангажираност в борбата срещу АМР. В отговорите си държавите членки често заявяват, че **не бива отпускан особено голям бюджет и че вместо това действията трябва да се финансират от общия бюджет**.

Друга важна констатация от доклада е, че **повечето национални планове за действие в духа на стратегията „Едно здраве“ не се отнасят до специфични заболявания** (напр. ХИВ, туберкулоза, болести по животните и др.). В някои НПД има препратки към други планове, които допълват тяхната стратегическа част, но без те да са публично достъпни.

По отношение на основните компоненти на НПД в духа на стратегията „Едно здраве“, описани в Наръчника, **всички НПД съдържат стратегическа част, описваща съответните виждания на държавите членки за борба с АМР, оперативен план и мониторинг**, с различна степен на подробност.

Фиг 4: Основни компоненти на НПД:

Стратегически план:

- Цели и задачи
- Приоритети и действия

Оперативни планове:

- Дейности, договорености за изпълнение, отговорни субекти

- *Подробно бюджетиране и устойчивостяване*

План за мониторинг и оценка

- *Показатели за изпълнение*
- *Цели и срокове*
- *Събиране на данни и методи за докладване*

Повечето национални планове за действие включват ясни стратегически цели и известно приоритизиране на действията. Въпреки това в някои случаи тези цели са неясни, неточни или липсващи за някои сектори. Някои държави членки са определили общи цели в своите НПД, както за човешкия, така и за животинския сектор (напр. намаляване с 50% на неправомерно предписани антибиотици).

Някои национални планове за действие съобразно стратегията „Едно здраве“ имат лесна за проследяване структура, очертаваща всеобхватни стратегически цели, допълнително разбити в оперативни цели, обхващащи различните сектори. Те са описани подробно или в оперативната част на националните планове за действие.

Част от мониторинга и оценката е включена в по-голямата част от НПД, но макар това да е добре описано в около половината от тях, останалите предоставят много ограничена информация, често свързана само с отделни действия или области.

Ежегодните отчети, свързани с плановете за действие срещу АМР гарантират отчетност и редовна обратна връзка относно разработените действия, както и основните постижения и пречки във всяка от областите на работа. В докладите също така се описват всички приоритети или корекции, необходими за следващата година. Освен това до края на първата година от периода на изпълнение (5 години) се изготвя изчерпателен доклад съобразно стратегията „Едно здраве“, който предоставя интегрирана перспектива за действията, предприети във всички сектори, и препоръки за следващите години.

По отношение на прозрачността всички национални планове за действие „Едно здраве“ са публично достъпни, но това невинаги е така за секторните планове. По отношение на архитектурата на националните планове за действие, въпреки че не е от съществено значение, всички аспекти да бъдат обхванати в един документ, наличието на някаква форма на план би могло да помогне за разбирането на цялата работа, извършена по отношение на АМР, и мерките, които са предприети в духа на стратегията „Едно здраве“.

Всички национални планове за действие съобразно стратегията „Едно здраве“ включват препратки към ИСМ.

Някои държави членки описват ясно горепосочените различни структури, като обединяват правителствени агенции и други организации за координиране на националните усилия срещу АМР. В НПД обаче често липсват подробности за тези структури или за покритието за всички сектори.

Всички национални планове за действие „Едно здраве“ са тясно съгласувани с целите на GAP. Въпреки че концепцията „Едно здраве“ все повече се отразява в НПД на държавите членки, екологичните аспекти са представени само в малка част от тях.

Ситуационният анализ в НПД невинаги е добре описан, въпреки че има добри примери в това отношение, с изчерпателна информация, която гарантира прозрачен и разбираем процес на вземане на решения. Съществуват и **добри примери за приоритизиране**, както и за определяне на цели и показатели, които са съществени елементи.

По отношение на основните компоненти всички НПД съдържат стратегическа част, описваща визията за борба с АМР. Като цяло необходимите **оперативни части, частта за мониторинг и оценка не са добре развити в националните планове за действие**, нито съществуват като самостоятелни документи, свързани със стратегическата част. **Информацията за бюджетирането най-вече липсва в националните планове за действие**, което поражда известни опасения по отношение на тяхното устойчиво изпълнение.

Аспектите на управлението, включително надзорът, придобиват все по-голямо значение особено в неотдавна създадените национални планове за действие „Едно здраве“.

Осведоменост и обучение

Повечето национални планове за действие включват действия за повишаване на осведомеността на обществеността в сектора на човешкото здраве, но без да предлагат конкретни подробности. Някои действия в НПД се отнасят до кампании за повишаване на осведомеността за конкретни целеви групи (напр. пациенти и специалисти, ученици от началните и средните училища).

В сектора на здравеопазването на животните по-голямата част от НПД се отнасят до дейности за повишаване на осведомеността на обществеността. Въпреки че в повечето от тях е включена само ограничена информация за тези действия, някои национални планове за действие включват информационни кампании, насочени към животновъдите и ветеринарните лекари, както и зоотехниците и гледачите, работещи в животновъдни обекти за продуктивни животни.

Дейностите за повишаване на осведомеността на обществеността в областта на безопасността на храните рядко се споменават в националните планове за действие. Някои НПД обаче включват действия за подобряване на осведомеността на потребителите като например добрите хигиенни практики при приготвянето на месо, за да се предотврати излагането и да се намали разпространението на резистентни бактерии. Други НПД са насочени към ветеринарни лекари, работещи в хранително-вкусовата промишленост.

Много малко НПД включват действия, насочени към широката общественост във връзка с екологичните аспекти (напр. относно значението на връщането на неизползваните лекарства в аптеките или обезвреждането на фармацевтични продукти и техните остатъци). **Само половината от националните планове за действие изрично се позовават на съвместни дейности за повишаване на обществената осведоменост по „Едно здраве“.** Междусекторните действия, наблюдавани в някои национални планове за действие, включват **оптимизиране на комуникационните стратегии.**

Няколко НПД споменават международни събития като Европейския ден на осведомеността за антибиотиците и Световната седмица на информираността за антибиотиците.

Обучение

Предвижда се АМР да бъде включена като тематика в академичното образование и непрекъснато професионално развитие особено в секторите на здравеопазването на хората и животните.

В сектора на човешкото здраве почти всички НПД включват действия за разширяване или включване на АМР в университетските учебни програми (например в областта на медицината, сестринските грижи, стоматологията и фармацията и грижите за възрастни хора). Действията във връзка с обучението на работното място включват кампании за хигиена на ръцете, изготвяне на материали и конкретни уебсайтове за разпространение на информация или по-целенасочено обучение, например за общопрактикуващи лекари.

В сектора на здравеопазването на животните по-голямата част от НПД включват действия за обучение и професионално образование за ветеринарни лекари, агрономи и други свързани професии (напр. ветеринарни медицински сестри, зооинженери и животновъди). Няколко НПД се позовават на необходимостта от ангажиране на селскостопански организации и фармацевтични компании в това отношение.

Само няколко държави членки включват мерки, насочени към хранително-вкусовата промишленост, най-вече чрез включване на темата в учебните програми за висше образование на технолозите по храни и др.

Една немаловажна инициатива, наблюдавана в изключително малък брой НПД, е свързана най-вече с подобряването на комуникацията между различните сектори. Освен това включването на фармацевтичния сектор също се разглежда като важен фактор на въздействие съобразно „Едно здраве“, тъй като този сектор играе роля, например при информирането на обществеността относно разумната употреба на антимикробни средства.

Мерките в НПД „Едно здраве“, включват интегрирането на обучение по разумна употреба, профилактика на инфекциите и „Едно здраве“ в областта на човешкото здраве, здравето на животните и околната среда в университетските степени, целенасочено професионално развитие на здравните специалисти и ветеринарните лекари, въвеждане на изисквания за обучение за животновъдите и популяризиране на темата сред фармацевтите, които отпускат лекарства.

НПД рядко включват обучение, свързано с АМР, за професионалисти, работещи в областта на околната среда. Само половината от националните планове за действие „Едно здраве“, с околна среда в техния обхват, включват някои действия в това отношение, като например обучение на персонала, ангажиран пряко с контрола и управлението на водите, включително пречистването на отпадните води.

Става ясно, че образованието и непрекъснатото професионално развитие в рамките на подхода „Едно здраве“, обхващащо всички съответни професионални групи, е реалност в сектора на здравеопазването на хората и животните, но в по-малка степен по отношение на околната среда.

Всички държави членки участват в мониторинга на равнище ЕС на продажбите на антимикробни средства в секторите на здравеопазването на хората и животните, по-специално чрез Европейската мрежа за наблюдение на потреблението на антимикробни средства (ESAC-Net) и Европейския надзор на ветеринарната употреба на антимикробни средства (ESVAC). Следователно **всички НПД се отнасят до събирането на данни за АМУ при хора и животни.**

В сектора на човешкото здраве **НПД включват действия за подобряване на обхвата на данните за повечето здравни заведения на различни равнища** (напр. аптеки, първични грижи, частни болници и заведения за дългосрочни грижи — LTCF).

В сектора на здравеопазването на животните са въведени **системи за събиране и анализ на данни за продажбите на антимикробни средства във всички държави членки**, както е отразено и в отговорите на въпросниците. Степента на детайлност обаче варира значително в отделните национални планове за действие. Докато повечето НПД се отнасят до мониторинг въз основа на продажбите, някои от тях се отнасят и до събирането на по-конкретни данни за:

- опаковки и разфасовки на антимикробните средства,
- употреба при някои специфични видове животни (свине, домашни птици, едър рогат добитък и зайци) въз основа на годишни данни от предписани медикаменти.

Някои НПД изрично включват опити за подобряване на събирането на данни чрез **въвеждане на електронни рецепти с цел ограничена и контролирана употреба на АМС.**

Новият регламент за ветеринарните лекарствени продукти определя правното задължение на държавите членки **не само да събират данни за продажбите на антимикробни ВМП, но и за докладване употребата на антимикробни лекарствени продукти по видове животни, като следват поетапен подход.**

Само **малък брой национални планове за действие „Едно здраве“** включват **събирането на данни в сектора на здравето на растенията, най-вече за продажбите на продукти за растителна защита.**

Надзор на АМР

Всички държави членки участват в наблюдението на АМР на равнище ЕС в секторите на здравеопазването на хората и животните. Съответно, с изключение на един случай, всички НПД включват мониторинг и наблюдение и в двата сектора, но степента на подробност варира значително.

В сектора на човешкото здраве **някои НПД предоставят информация за мерките за подобряване на събирането на наличните данни за антимикробната чувствителност:**

- рутинно, от медицински микробиологични лаборатории, общопрактикуващи лекари, болници и LTCF,

- от специфични високо резистентни патогени, за потвърждаване на механизмите на резистентност и за извършване на молекулярно типизиране.

Значителен брой НПД обаче не обхващат събиране на данни от частни лечебни заведения и медицински центрове.

Повечето НПД включват основно данни от националните референтни лаборатории или частните такива при надзора на АМР. Някои национални планове за действие включват действия за бързо идентифициране и сигнализиране за появата на нови модели на резистентност.

По-голямата част от НПД отчитат пропуски в знанията за АМР при хората.

Всички НПД се отнасят до мониторинга на АМР при коменсални и зоонозни бактерии при животни и храни от животински произход в съответствие със законодателството на ЕС. Повечето НПД съдържат допълнителни доброволни мерки за надзор на АМР, по-специално по отношение на домашни любимци и болни животни, отглеждани за производство на храни.

Всички държави членки участват в проекти на ЕС и поради това съобщават определени данни на Комисията. С малки изключения всички НПД включват препратки към съответните изисквания за докладване на данни за резистентност на зоонозни и коменсални бактерии.

Както при АМУ, НПД предлагат оскъдна информация за мониторинга на АМР в растенията.

От 13-те държави членки, които включват околната среда в обхвата на своите национални планове за действие, само 9 се позовават на мониторинг на това равнище, главно по отношение на наличието на антимикробни средства в околната среда. Тази информация отразява най-вече частичните дейности по наблюдението на околната среда и необходимостта от допълнителни действия, които ако не бъдат предприети ще доведе до значителни пропуски в познаването на АМР в околната среда.

Анализът на всички национални планове за действие срещу АМР установява липса на хармонизирана методология като пречка пред мониторинга на околната среда.

Действията във връзка с наблюдението на АМУ и АМР са важна част от всички национални планове за действие, най-вече по отношение на човешкия и ветеринарния сектор, където увеличаването на обхвата, цифровизацията и интеграцията в подхода „Едно здраве“ е приоритет. Повечето национални планове за действие, както стана ясно, предлагат ограничена информация в това отношение за секторите на здравето на растенията и околната среда. Усилията за подобряване на събирането на данни и интеграцията между различните сектори са от ключово значение за укрепване на знанията и за набелязване на конкретни цели.

Профилактика и контрол на инфекциите

По отношение на профилактиката и контрола на инфекциите всички НПД включват стратегически цели в сектора на човешкото и животинското здраве.

Докато някои НПД все още се позовават на разработването на протоколи за профилактика и контрол като отговорност на отделните медицински заведения,

повечето НПД показват **разнообразие от действия** в това направление, макар и с различно ниво на детайлност. **Примери** за такива действия са следните:

- **Кампании за хигиена на ръцете.**
- Действия, насочени **конкретно към болнични инфекции**, като **подобряване на наблюдението и докладването, както и укрепване на протоколите, използвани по време на инвазивни процедури.**
- Действия за **създаване на здравни мрежи, които следва да се превърнат в платформи за насърчаване на сътрудничеството в областта на ИРС** между лечебните заведения и специалистите.

По-специално, **по-голямата част от НПД** включват **програми за профилактика и контрол или национални политики за ограничаване на разпространението на АМР** в медицинските заведения, включително разработването или актуализирането на национални насоки относно профилактиката и контрола. Инициативите за образование и обучение за специалисти в областта на профилактиката и контрола на инфекциите присъстват в повечето национални планове за действие, като НПД обхващат и мониторинга и одита на добрите практики за профилактика и контрол на инфекциозните заболявания.

В сектора на **здравеопазването на животните по-голямата част от НПД** се позовават на **политики и национално законодателство** относно мерките за **профилактика и контрол на инфекциозните заболявания.**

Повечето национални планове за действие включват **инициативи за насърчаване и стимулиране на животновъдите за подобряване здравния статус на популациите животни, за повишаване на биосигурността във фермите и други, като тези инициативи** включват конкретни действия (напр. **задължителни планове за подобряване на здравето на животинската популация, ограничаване на употребата на антимикробни средства във фермите, подобряване на биосигурността и превенция на заболяванията посредством ваксинация или употреба на алтернативни средства**). **Малък брой национални планове за действие** включват и **домашните любимци.**

Няколко НПД включват също националните програми за контрол и ликвидиране на специфични заболявания по животните, които допълват болестите, обхванати от законодателството на ЕС (напр. **профилактика и контрол на мастита при млечното направление крави**).

Някои национални планове за действие включват действия спрямо околната среда, като **намаляване на необезвредени болнични отпадъци и събирането на неизползвани антимикробни средства от стопанствата.**

Мерките за профилактика и контрол на инфекциите в сектора на човешкото здраве, насочени към ограничаване на разпространението на АМР в медицинските заведения, са включени в повечето НПД, макар и в различна степен. В сектора на здравеопазването на животните в НПД се поставя смесен акцент върху действията, свързани с биосигурността.

По-голямата част от НПД включват препратки към **мерки за ограничаване на употребата на антимикробни средства, например чрез създаване на екипи за**

управление на антибиотици в болниците и намаляване предписването на антибиотици от общопрактикуващите лекари.

Повечето НПД в сектор здраве на животните се отнасят до мерки, ограничаващи употребата на антимикробни средства, които са от решаващо значение за хуманната медицина. По-специално, няколко НПД включват задължително тестване за чувствителност преди предприемане на конкретно лечение на пациентите.

Само няколко НПД включват използването на класификацията на антибиотиците AWaRe на СЗО. Според отговора си на TrACSS някои държави членки използват тази класификация (за мониторинг или стратегии за управление), докато повечето обмислят да използват тази класификация в бъдеще.

Политиката в областта на здравето на животните по отношение на антимикробните средства в повечето държави членки е насочена към намаляване на употребата им при определени видове животни (напр. домашни птици и свине) и в стопанства с относително висока употреба на антимикробни средства.

По-голямата част от НПД включват изрични мерки за възпиране на неподходящата употреба на антимикробни средства при животните. Някои включват специфични мерки за ограничаване на употребата на определени антимикробни средства, от крайна необходимост, както и такива от критично важно за хуманната медицина значение, включително тестване за чувствителност към антибиотици в животновъдния сектор. В това отношение следва да се отбележи, че Комисията наскоро прие законодателство, определящо антимикробните средства, които да бъдат запазени за лечение на някои инфекции при хората, които да не се използват във ветеринарната медицина. Някои НПД включват действия, насочени към домашни любимци, но действия в областта на аквакултурите не са посочени в голяма част от проверените НПД, нито причината за изключването им е обяснена.

Държавите членки въведоха задължителни тестове за антимикробна чувствителност преди употребата на колистин при животните, като се има предвид значението му за човешкото здраве.

НПД включват и национални политики за предотвратяване на неподходящата профилактична и метафилактична употреба на антимикробни средства. Новият Регламент за ветеринарномедицинските продукти въвежда забрана за профилактичната употреба на антибиотици при определени групи животни и строги ограничения за метафилактичната употреба на антимикробни средства.

Действия за справяне с незаконните онлайн продажби и вноса на антимикробни средства (за хората и животните) са включени само в някои национални планове за действие, без подробности относно конкретните предприети мерки.

Оптимизирането на АМУ при хората е приоритет във всички НПД. При животните се дава приоритет на ограничаване употребата на антимикробни средства при конкретни животински видове или стопанства с по-висока употреба на антимикробни средства чрез участието на ветеринарни лекари и земеделски стопани. Аквакултурите не са включени почти в някои от националните планове за действие и със сигурност са необходими допълнителни усилия в тази област, като

се има предвид, че този сектор е включен в целта на ЕС „От фермата до трапезата“ за намаляване на продажбата на антимикробни средства. Непрекъснатата работа в тази област ще допринесе за намаляване и по-разумна употреба на антимикробни средства. Тази работа трябва да включва не само здравето на животни и хора и околната среда, а и аквакултурите, като крайната цел е намаляване с 50 % на продажбите на антимикробни средства в ЕС до 2030 г., както е определено в стратегията „От фермата до трапезата“.

Научни изследвания, съвместна работа и иновации

Повечето НПД включват и фонд за научни изследвания, като почти половината от тях се отнасят конкретно до разработването на нови лекарства, диагностични инструменти и ваксини. Повечето НПД включват препратки към други важни аспекти, като например идентифицирането на механизмите на резистентност и оптимизирането на терапията. Няколко НПД включват подробна информация за финансовите инвестиции в различни научноизследователски програми.

Няколкото НПД, включващи екологичните аспекти, разглеждат проблема с АМР от гледна точка на динамиката на АМР (трансмисионни пътища и пътища на разпространение в околната среда чрез отпадни води и оборска тор).

Иновациите са частично обхванати от НПД и са свързани главно с човешкото здраве. Въпреки че повечето от тях включват препратки към стратегии за гарантиране на наличието на антимикробни средства на пазара, само някои НПД включват действия и национални стимули в това отношение.

Някои примери за стратегически цели в направление иновации са:

- **Разработване на нови бизнес модели с антибиотици (напр. публично-частни партньорства).**
- **Проучване възможностите за регистрация на новосъздадени лекарствени продукти според механизъм на действие.**

Национални стимули за разработване и запазване на пазара на антимикробни агенти:

- **Подкрепа за производителите/доставчиците на антимикробни средства**
- **Мониторинг на недостига на антимикробни средства за извънболнично лечение**
- **Наличие на национални запаси от решаващ антибиотичен агент**
- **Гарантиране наличието на нови и съществуващи антимикробни средства**

Планирането и готовността за реакция при избухване на огнища на инфекции е засегнато в половината от НПД, макар и в различна степен. Тези НПД включват действия, свързани със системи за ранно откриване на огнища на патогени с висока резистентност. Те могат да включват инициативи за ранно предупреждение и създаване на работни групи по стратегията „Едно здраве“, които да изпълняват тези задачи. Само няколко НПД включват мониторинг на запасите от антимикробни средства или тези от критично значение в хуманната медицина.

Общи заключения:

Във всички държави членки съществуват национални планове за действие за борба с АМР, като повечето от тях се основават поне до известна степен на подхода „Едно здраве“. **НПД се различават значително по съдържание и подробности, което може да отразява етапа, на който всяка държава се бори с АМР. Въпреки това много държави членки следва да работят повече по стратегията „Едно здраве“, особено по отношение на околната среда, която често липсва или не е добре засегната. Включването на околната среда е признато на международно равнище като ключов елемент за пълното справяне с рисковете за здравето на животинските и човешките екосистеми.**

При прегледа на Националните планове за действие срещу АМР са установени някои добри примери за приоритизиране и за определяне на основните области, действия и мерки в рамките на НПД въз основа на ситуационен анализ. Това обаче често не е добре описано и това ограничава прозрачността и разбираемостта на процеса по вземане на решения, както и обосновката за изключването на определени области от НПД, като например здравето на растенията.

Всички НПД съдържат стратегическа част, описваща вижданията на държавите членки за справяне с АМР, но други основни компоненти, като **оперативните компоненти, частта за мониторинга и оценката, като цяло не са добре развити, нито са налични в другите НПД.** Освен това **информацията за финансовата обосновка и бюджета липсва при повечето от националните планове за действие.** Тези пропуски будят **загриженост относно устойчивото изпълнение на националните планове за действие и действащите договорености в държавите членки,** за да се гарантира ефективното постигане на техните стратегически цели.

Аспектите на управлението, включително надзорът, са по-засегнати в по-новите национални планове за действие в стратегията „Едно здраве“. Има някои добри примери, при които на създаването на управленска структура е даден висок приоритет, тъй като е включена като стратегическа цел в самия НПД.

Междусекторните механизми за координация са включени в повечето национални планове за действие съобразно стратегията „Едно здраве“ и няколко държави членки посочват, че са в процес на подновяване на своите ИСМ. **По-подробна информация за състава и мандата на междуведомствените комисии ще бъде от полза, тъй като те са от съществено значение за разработването и изпълнението на националните планове за действие съобразно стратегията „Едно здраве“.**

Във всички национални планове за действие са включени кампании за повишаване на осведомеността и са набелязани няколко добри примера за съвместни кампании за повишаване на осведомеността, включително сектора на околната среда, но е необходимо да се направи повече, по-специално във връзка с този сектор. Трябва осведомеността да се насочи към **показване на неотложността и значението на АМР, като се предприемат конкретни действия, насочени към комуникационни стратегии, с оценка на въздействието на кампаниите.** Налице са образователни кампании и непрекъснато професионално развитие в рамките на стратегията „Едно здраве“, обхващаща всички съответни професионални групи.

Действията във връзка с наблюдението на АМУ и АМР са важна част от всички НПД, където увеличаването на обхвата, цифровизацията и интеграцията в подхода „Едно здраве“ е приоритет. Усилията за подобряване на събирането на данни и интеграцията между различните сектори са от ключово значение за укрепване на знанията и за определяне на цели.

Мерките в сектора на човешкото здраве, насочени към ограничаване на разпространението на АМР в медицинските заведения, са включени в повечето НПД. Те са видими в редица документи, като например национални насоки, както и мониторингови програми и одитни програми. В сектора на здравеопазването на животните, където НПД съдържат смесен акцент върху действията, свързани с биосигурността, включително плановете за здравето на стадата продуктивни животни, някои по-нататъшни развития биха помогнали да се реализират пълните ползи от ИРС в този сектор.

Оптимизирането на АМУ при хората е приоритет във всички НПД. При животните се дава приоритет на конкретни животински видове или стопанства с висока употреба на антимикробни средства чрез участието на ветеринарни лекари и земеделски стопани. Аквакултурите не са включени в повечето национални плановете за действие и са необходими допълнителни усилия в тази област, като се има предвид, че този сектор е включен в целите на ЕС, заложи в стратегията „От фермата до трапезата“ за намаляване на продажбата на антимикробни средства. Непрекъснатата работа в тази област ще допринесе за намаляване и по-разумна употреба на антимикробните средства. Всички тези усилия може да доведат до намаляване с 50% на продажбите на антимикробни средства в ЕС за селскостопански животни и аквакултури до 2030 г., както е заложи в стратегията „От фермата до трапезата“.

Научните изследвания в областта на АМР са обхванати в повечето национални плановете за действие, но може да се направи повече, за да се повиши ефекта от работата за подобряване на знанията относно АМР, като се вземе предвид и ролята на околната среда. Иновациите са обхванати в по-малка степен в националните плановете за действие и би било добре да бъдат добавени и елементи на устойчиви инвестиции.

По-нататъшно развитие на НПД

Според отговорите на държавите членки и на база този преглед пандемията от COVID-19 е засегнала напредъка в борбата срещу АМР, като е отклонила ресурси както за разработването на НПД, така и за изпълнението на дейностите. Въпреки това пандемията повиши обществената осведоменост относно здравните кризи и подчерта значението на мерките за контрол, както и незаменимата роля на ваксините и диагностичните инструменти.

Въпреки това почти половината от държавите членки понастоящем са в процес на разработване или актуализиране на своите национални плановете за действие в духа на стратегията „Едно здраве“. Това представлява възможност да се вземат предвид поуките, извлечени от пандемията, при разработването на тези плановете, което следва да доведе до стабилни структури за управление, приоритизиране на

действията, включване на цели и показатели и, не на последно място, гарантиране на надзор и прозрачност чрез свързване на различните компоненти на националните планове за действие, за да се засилят техните действия.

Значението на околната среда в работата по АМР е подсилено от Програмата на ООН за околната среда (UNEP), която официално се присъединява към Организацията по прехрана и земеделие (ФАО) на Организацията на обединените нации, Световната организация за здравеопазване на животните (OIE) и СЗО, за да формира *Quadripartite* (<https://www.fao.org/3/cb9403en/cb9403en.pdf>) с цел укрепване на сътрудничеството за устойчиво развитие и запазване на здравето на хората, животните, растенията и околната среда.

АМР е включена в списъка на 3-те приоритетни заплахи на „Европейски орган за готовност и реагиране при извънредни здравни ситуации“ (HERA - https://health.ec.europa.eu/publications/hera-factsheet-health-union-identifying-top-3-priority-health-threats_en), който ще предприеме действия за насърчаване на разработването и наличието на превантивни, диагностични и терапевтични мерки за противодействие, свързани с АМР. Въз основа на текущото картографиране на съществуващите и предстоящите медицински мерки за противодействие на АМР, както и на съществуващите пропуски, HERA ще направи оценка на най-добрите варианти за действие.

В рамките на Европейския здравен съюз законодателството на ЕС относно сериозните трансгранични заплахи за здравето е преразгледано, за да се укрепи капацитетът на ЕС за наблюдение, готовност и реакция при бъдещи пандемии, като например COVID-19. Това законодателство обхваща също АМР в областта на човешкото здраве и неговото прилагане чрез последващи актове на Комисията ще засили действията на ЕС по отношение на АМР и в областта на човешкото здраве чрез подобряване на наблюдението, откриването и предотвратяването на АМР, както и чрез координация между държавите членки.

Борбата с АМР ще играе важна роля и в контекста на подхода „Едно здраве“ в рамките на Глобалната стратегия на ЕС в областта на здравеопазването, която понастоящем е в процес на разработване.

Развитие на националният план за действие на България във връзка с АМР:

България има разписан национален план за действие срещу антимикробната резистентност съобразно стратегията „Едно здраве“, със заложените 5 стратегически цели, конкретни действия и финансов разчет. Национален план за действие срещу АМР е изготвен от междуведомствена работна група по Заповед №РД-02-46/03.04.2019г. на министъра на здравеопазването. За да се гарантира политическата ангажираност на Република България пред ЕК и международните организации в сферата на здравеопазване на хората, здравеопазване на животните и опазване на околната среда срещу предизвикателствата на трансграничните здравни заплахи и по-специално антимикробната резистентност, борбата с която продължава да бъде водещ приоритет на ниво ЕС, определена като такъв от Триото председателства – Франция, Чехия и

Швеция, е необходимо приоритетно да се одобри от Министерския съвет проекта на Национален план за действие срещу АМР съобразно подхода „Едно здраве“.

Целта на настоящия План е ограничаване на антибиотичната резистентност в контекста на концепцията на СЗО „Едно здраве“, визирайки взаимосвързаните проблеми в хуманната, ветеринарната медицина и околната среда. В Плана на базата на досегашния национален опит и на проучване на световната експертна литература са поставени следните стратегически цели:

1. **Повишаване на обществената осведоменост и знания** за рисковете от развитие на антимикробна резистентност чрез ефективна комуникация, образование и обучение.
2. **Повишаване и укрепване на базата от данни, знания и доказателства** за АМР в страната, получени чрез наблюдение и изследване.
3. **Засилване на мерките по контрола и превенцията на инфекциите.** Намаляване на случаите на инфекции чрез превантивни действия, добри хигиенни практики и ефективни протиепидемични мерки.
4. **Оптимизиране на прилагането на антибиотици при хора и животни.**
5. **Осигуряване на ефективно управление и координация, мониторинг и оценка** на Националния план за действие срещу АМР.

Осъществяването на Националния план изисква координирани действия в областта на хуманната и ветеринарна медицина, хигиената на храненето, на опазването на околната среда и водите, но също и достатъчни човешки и финансови ресурси, дефинирани в Стратегическия и Оперативен план.

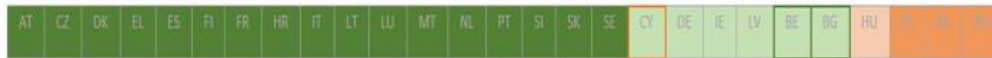
Изпълнението на Националния план ще позволи: **ограничаване на антибиотичната резистентност, оптимално прилагане на антибиотиците при хора и животни, и трайно подобряване на здравните показатели.**

В рамките на петгодишния период на Плана (2022-2026г.) се очаква да бъде постигнато:

- Увеличаване на общата осведоменост на населението по въпросите свързани с АМР и употребата на антибиотици с ~30 %
- Намаляване на финансови разходи, свързани с полирезистентни инфекции с ~ 30 %-40%. Намаляване на честотата на случаите на вътреболнични сепсиси, причинени от полирезистентни Грам - отрицателни бактерии с ~20%.
- Намаляване на заболяемостта от инфекции, причинени от мултирезистентни бактерии при хора с 20%.
- Намаляване на употребата в хуманната медицина (в болничната и извънболничната помощ) на цефалоспорини от трета генерация, водещи до селекция на полирезистентност с ~20%.
- Увеличаване на броя на провежданите изследвания за определяне на антимикробна чувствителност с 20%.
- Намаляване на общите продажби на антимикробни средства в животновъдството с 25%.

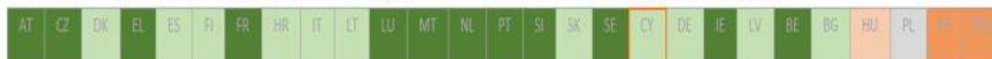
One Health national action plans - status

September 2021

Now

- 3 plans approved since Sept 2021: **BE, FR, IE**
- more plans lapsed in 2022 ... *is this the case in June?*

Както стана ясно антимикробната резистентност (AMP) възниква, когато патогените станат резистентни към лекарствата, които са били използвани срещу тях, което прави инфекциите по-трудни и по-скъпи за лечение, увеличава разходите за здравеопазване и подкопава десетилетия напредък в безброй здравни програми и съвременни медицински процедури. В призив за действие срещу AMP държавите членки приеха Глобалния план за действие относно AMP (*GAP-AMR*) през 2015 г., като се ангажираха да разработят и прилагат национални планове за действие (*NAP/НПД*) срещу AMP въз основа на петте цели на *GAP*. Тристранното проучване за самооценка на страната срещу AMP (*TrACSS*) наблюдава прилагане на тези национални планове за действие за AMP и се администрира ежегодно. Повече от 90% от държавите членки обаче отбелязват, че COVID-19 е имал отрицателно въздействие върху разработването и прилагането на национални планове за справяне с AMP. В световен мащаб данните от *TrACSS* показват **спешна необходимост от укрепване на политическия ангажимент, предоставяне на повече ресурси и повишаване на осведомеността относно AMP**. Докладът за всяка държава се фокусира върху индивидуалните реакции на *TrACSS* на страната към показателите за човешкото здраве и предоставя 5-годишен период преглед на отговорите на *TrACSS* на държавите и сравнение на отговорите на държавите спрямо регионални и глобални нива по осем ключови AMP индикатора.

Данни за България относно националният план за действие срещу AMP:

Member State	Period	Status September 2021	National Action Plans reviewed
Bulgaria	2017-2021	Draft not yet adopted partial implementation	Проект на национална програма за рационална употреба на антибиотиците и надзор на антибиотичната резистентност (2017 – 2021) Draft - national programme for rational use of antibiotics and supervision of the antibiotic resistance 2017-2021
	2022-2026 (draft)	Draft	Национален план за действие срещу антимикробната резистентност 2022-2026 Draft - national action plan against antimicrobial resistance - 2022-2026 – not publicly available

Summary of AMR Governance in 2021

- Country has developed NAP ✗
- Country is implementing their AMR NAP ✗
- Country has functional multisectoral working groups on AMR ✗
- Country has laws/regulations on prescription/sale of antimicrobials for human use ✓
- Country uses antimicrobial resistance/consumption data to amend national strategy and inform decision making in human health ∅

Sectors involved in NAP development and implementation

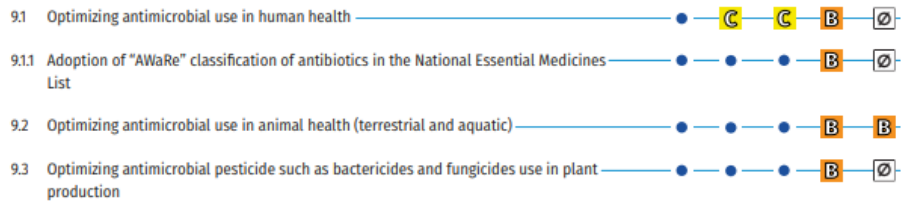
- Human Health ✓
- Animal Health ✓
- Plant Health ✗
- Food Production ✗
- Food Safety ✓
- Environmental Health ✓

Overview of country responses to 2017 - 2021 TrACSS Questionnaire

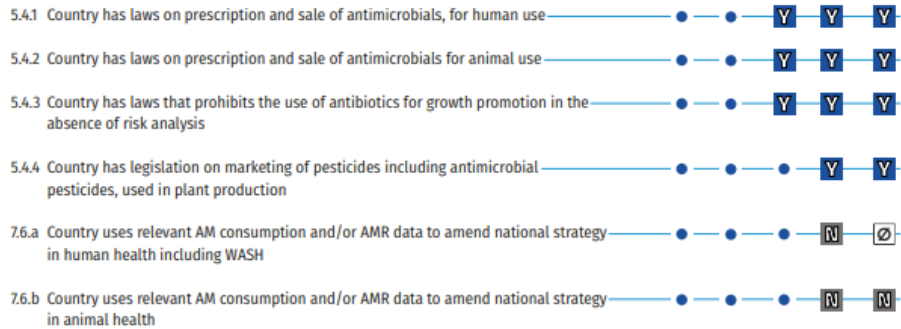
no capacity	A	yes	Y
limited capacity	B	no	N
developed capacity	C	don't know	?
demonstrated capacity	D	no data	∅
sustained capacity	E	question not asked this year	●

	2017	2018	2019	2020	2021
AMR Governance and Coordination					
4.1 Multisector and One Health coordination	A	A	A	A	B
5.1 Country progress with development of a national action plan on AMR	B	B	B	C	B
GAP Objective 1 - Improve awareness and understanding of AMR					
6.1 Raising awareness and understanding of AMR risks and response	B	C	B	B	A
6.2 Training and professional education on AMR in the human health sector	C	C	C	C	∅
6.3 Training and professional education on AMR in the veterinary sector	B	B	B	B	A
6.4 Training and professional education on AMR in farming, food, the environment sectors	●	B	A	A	A
GAP objective 2 - Strengthen knowledge through surveillance and research					
7.1 National monitoring system for consumption and rational use of antimicrobials in human health	C	B	C	C	B
7.2 National monitoring system for antimicrobials sale or use for animals (sales/use)*	●	C	C	D	Y
7.3 National monitoring system for pesticide use in plant production including antimicrobial pesticides	●	●	B	B	∅
7.4 National surveillance system for AMR in humans	D	D	D	D	∅
7.5.a National surveillance system for AMR in animals	●	D	C	C	A
7.5.c National surveillance system for AMR in food (animal and plant origin)	●	D	C	C	A
GAP objective 3 - Reduce the incidence of infection					
8.1 Infection Prevention and Control (IPC) in human health care	A	B	B	B	A
8.2 Good health, management and hygiene practices to reduce the use of antimicrobials and minimize development and transmission of AMR in animal production	●	●	B	B	A
8.3 Good management and hygiene practices to reduce the development and transmission of AMR in food processing	●	●	B	B	A

GAP Objective 4 - Optimize the use of antimicrobials

Use of data and regulations to address AMR (Yes/No)

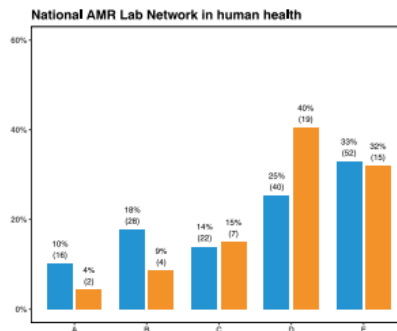
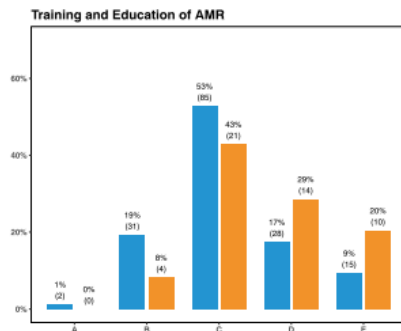
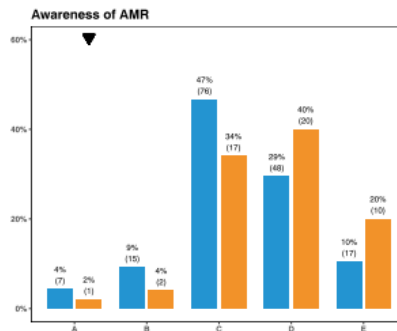
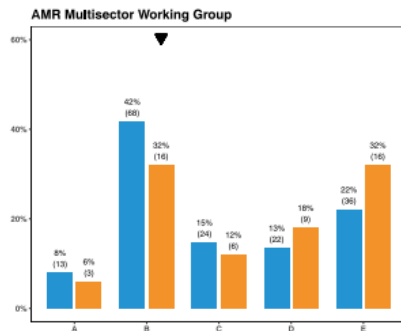

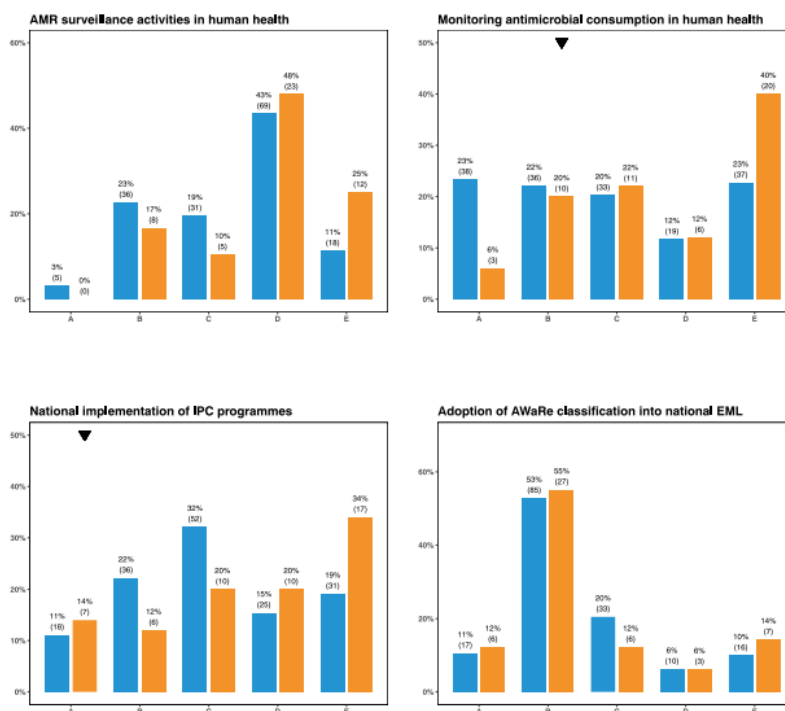
World Health Organization

Bulgaria

Global, Regional and National Responses in 2021

TrACSS asks for a rating of national capacity and progress on a five-point scale (A to E), with the levels A-B representing limited capacity, and levels C-E representing nationwide implementation for most indicators. Countries should be aiming to reach levels C-E on all indicators.

Въпреки че е необходим холистичен и ориентиран към хората подход, за да се гарантира ефективно прилагане на НПД (сектор на човешкото здраве) в страните, са необходими и целенасочени усилия в области, където глобалният напредък е неравномерен през последните пет години:

Прилагане на НПД за АМР – мнозинство от страните са разработили НПД за антимикробна устойчивост, но има спешна нужда от ускоряване на приоритизирането, изчисляването на разходите, финансирането, изпълнението и мониторинга на НПД. АМР НПД трябва също да бъдат свързани с националните стратегии за здравния сектор и планове и бюджети за здравна сигурност, както и други планове за развитие, включително Обединената национална рамка за сътрудничество за устойчиво развитие (*UNSDCF*).

Създаване на функционални многосекторни работни групи – държавите трябва да изградят експертен капацитет, за да осигурят ефективното функциониране на АМР многосекторните координационни структури. Тези структури са в основата на приоритизирането, изпълнението и мониторинга на АМР НПД чрез периодичен преглед на данни, включително от TrACSS.

Повишаване на осведомеността и образованието относно АМР - необходимо е включване на АМР в учебните програми на здравните работници, за да се подобрят знанията сред ключови групи, както и организиране на целеви кампании за повишаване на осведомеността за ключови заинтересовани страни, включително ученици от началните и средните училища.

Създаване на системи за мониторинг на потреблението на антимикробни средства – изграждане и укрепване на капацитета за наблюдение на потреблението/употребата на антимикробни средства в страните. Почти половината (45%) от държавите съобщават, че нямат план или не са приложили план за мониторинг на потреблението на антимикробни средства.

Подобряване качеството и употребата на данните - укрепване на лабораторния и диагностичен капацитет, включително осигуряване на качеството и непрекъснатата доставка на консумативи, които са от съществено значение за събирането на данни за наблюдение на АМР. Тези данни могат да се използват за преразглеждане на насоките за лечение, укрепване на мерките за ИРС в здравните заведения и укрепване на усилията за управление на антимикробните средства.

Прилагане на национални програми за ИРС – укрепване на капацитета на страната за прилагане на национални програми за превенция и контрол на инфекциите (ИРС), разработени въз основа на указанията на СЗО. Увеличаването на мерките за осигуряване на чиста вода, подобряване на канализацията и пречистване на отходните води и поддържане на висока хигиена в здравните заведения (*WASH*) както и рутинните усилия за имунизация също са неразделна част от справянето с АМР.

Продължаваме напред: Глобални послания за действие

Прилагане на АМР НПД - Повечето от страните (86%) в рамките на СЗО Европейският регион съобщават, че имат разработен Национален план за действие (НПД). **Фокусът през следващите години трябва да бъде върху разходите за изпълнение на НПД, разпределянето на необходимите човешки и финансови ресурси и въвеждането на ефективна система за мониторинг и оценка на изпълнението на дейностите.**

Създаване на функционални многосекторни работни групи - Над половината от страните в европейския регион на СЗО съобщават, че имат функционална многосекторна координация. В останалите страни остава **предизвикателство да се съберат и ангажират всички съответни сектори в един истински подход One Health.** Страните се насърчават да се консултират с наличните ръководни документи, които изясняват ролите и отговорностите на членовете на многосекторната работна група и предлагат мандат, за да осигурят **активна и ефикасна координация на дейностите по изпълнение на НПД.**

Създаване на системи за мониторинг на потреблението на антимикробни средства - Въпреки че повечето страни в европейския регион наблюдават потреблението на антимикробни средства, **държавите се приканват да инвестират във всеобхватни системи за наблюдение за пълно разбиране на моделите на предписване и консумация на антибиотици.** Това ще подпомогне проектиране на ефективни системи за управление на антимикробните средства за предотвратяване и контролиране разпространението на резистентност.

Подобряване качеството и употребата на данните - Държавите трябва да се стремят да имат **последователен, стандартизиран подход за събиране и докладване на данни за резистентност и интерпретиране на резултатите,** за да бъдат вземани най-добрите и адекватни политически решения в здравните заведения. На национално, регионално и глобално ниво **събирането на данни от наблюдението трябва да предостави преглед на тенденциите и моделите на резистентност** и да доведе до

разработването на общ подход за оценка на тежестта на заболяването и икономическата цена, свързана с АМР.

Изготвил:

Красимира Захариева,
Главен експерт в дирекция «ОРХВ»
22.11.2022г.

Използвана литература:

- <https://www.fao.org/3/cb9403en/cb9403en.pdf> - Memorandum of understanding between the Food and agriculture organization of united nations, World organization of animal health, World health organization, United nations of environmental program
- *Progress report on the implementation of FAO Action Plan on Antimicrobial Resistance (AMR) 2016-2020, and the proposal for a new FAO Action Plan on AMR 2021-2025'* - <https://www.fao.org/3/nd393en/ND393EN.pdf>
- *TrACSS Country Report on the Implementation of National Action Plan on Antimicrobial Resistance (AMR) – Bulgaria 2021* - https://cdn.who.int/media/docs/default-source/antimicrobial-resistance/amr-spc-npm/tracss/tracss-2021-bulgaria.pdf?sfvrsn=a86b199d_4&download=true
- *Antimicrobial resistance surveillance in Europe 2022 - 2020 data* - <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/Joint-WHO-ECDC-AMR-report-2022.pdf>
- *Antibiotic resistance: a growing threat to human health* - <https://antibiotic.ecdc.europa.eu/en/publications-data/antibiotic-resistance-growing-threat-human-health>
- *Assessing the health burden of infections with antibiotic-resistant bacteria in the EU/EEA, 2016-2020* - <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/Health-burden-infections-antibiotic-resistant-bacteria.pdf>

- *Library of national action plans against antimicrobial resistance* - <https://www.who.int/teams/surveillance-prevention-control-AMR/national-action-plan-monitoring-evaluation/library-of-national-action-plans>
- *WHO implementation handbook for national action plans on antimicrobial resistance: guidance for the human health sector* - <https://www.who.int/publications/i/item/9789240041981>
- *Sub-Regional workshop on Antimicrobial Resistance National Action Plan Development and Implementation* - <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/353059/WHO-EURO-2022-5250-45014-64112-eng.pdf>
- *A review of national action plans on antimicrobial resistance: strengths and weaknesses* - Angela Willemsen, Simon Reid & Yibeltal Assefa - <https://aricjournal.biomedcentral.com/articles/10.1186/s13756-022-01130-x>
- *Global action plan on antimicrobial resistance* - <https://www.who.int/publications/i/item/9789241509763>
- *Sustaining Action Against Antimicrobial Resistance: A Case Series of Country Experiences* - <https://www.who.int/news/item/17-10-2022-sustaining-action-against-antimicrobial-resistance-a-case-series-of-country-experiences>
- <https://www.woah.org/en/document/antimicrobial-resistance-multi-partner-trust-fund-annual-report-2021/>
- *Antimicrobial resistance and the united nations sustainable development cooperation framework* - <https://www.woah.org/app/uploads/2021/10/unsdcf-amr-guidance-web-final-en.pdf>
- *HERA - Health Emergency Preparedness and Response* https://health.ec.europa.eu/publications/hera-factsheet-health-union-identifying-top-3-priority-health-threats_en
- *UNITED NATIONS SUSTAINABLE DEVELOPMENT COOPERATION FRAMEWORK* - <https://unsdg.un.org/sites/default/files/2022-06/UN%20Cooperation%20Framework%20Internal%20Guidance%20--%201%20June%202022.pdf>
- *Water, Sanitation and Hygiene (WASH)* - <https://www.unicef.org/wash>